

ՀԱՅԱՐԱՆԳՆԻՔԻՆ «ԵՐՐՈՐԴ ԻՆՑԷՐՆԱՑԻՑՆԱԼ» № 8.

Պրոլետարներ բոլոր հեղինակներ—միացե՛ք !

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՌՈՒՍՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հնդուճաճ է Ռուս. Գով. Դուսակցութեան Տ-րդ համադրումարում
Մոսկալում, 18—23 մարտի 1919 թ.:

Թ Ի Ճ Լ Ի Ս

1919

Հոտեմբերեան յեղափոխութիւնը (25 հոկտ. / 7 նոյեմբ. 1917 թ.) Ռուսաստանում իրականացրեց պրօլետարիատի դիկտատուրան, որով պրօլետարիատը աղքատ դիւղացիութեան համ կիսապրօլետար տարրերի օգնութեամբ ձեռք զարկեց ստեղծագործելու հօմմունիտական հասարակութեան հիմունքները։ Յեղափոխութեան զարգացման ընթացքը Գերմանիայում և Աւստրօ-Հունգարիայում, բոլոր առաջուր երկրների պրօլետարիատի յեղափոխական շարժման աճումը, այդ շարժման Խորհրդային ձեռ տարածումը, որը ձգտումն ունի անմիջական կերպով իրականացնելու պրօլետարիատի դիկտատուրան,—այս ամենը ապացուցեցին, որ սկսել է պրօլետարական, հօմմունիտական համաշխարհային յեղափոխութեան դարեշրջանը։

Այդ յեղափոխութիւնը տեխնիկական հետեանցն է կապիտալիզմի զարգացման, որ առայժմ տիրապետող է քաղաքակրթւած երկրների մեծ մասում։ Կապիտալիզմի և բուրժուական հասարակութեան բնոյթը մեր հին ծրագիրը ճիշտ է բնորոշել հետեանալ ձեով, ի թէ միայն հաշի չառնենք հոսսակցութեանը աւած սօցիալ-դէմօկրատական անճիշտ տեսնը։

«Այդպիսի հասարակութեան գլխաւոր առանձնայատկութիւնն է ապրանքային արտադրութիւնը, հիմնւած կապիտալիստական արտադրական այն յարաբերութիւնների վրայ, երբ արտադրութեան միջոցների և ապրանքների շրջանառութեան կարեորագոյն և ամենաազիւտոր մասը պատկանում է սահմանափակ թւով մարդկանց, միջոցաւ ոգգաբնական մեծագոյն մասը քաղկացած է պրօլետարներից ու կիսապրօլետարներից, որոնք՝ իրանց տնտեսական վիճակից հարկադրւած՝ մշտապէս համ պայքարաբար վաճառել են իրանց բանւորական ոյժը, այսինքն հարկադրւած են

կազմաւորութեան վարձկանները գաւառի և իրանց աշխատանքով ստեղծել կառարակութեան վերին գաղափարները եկամուտը:

Կազմաւորութեան արտադրական յարաբերութիւնների տիրապետութեան շրջանն աւելի և աւելի է լայնանում, տէխնիկայի կառարակաւորման հետ միասին, բարձրացնելով խաւր ձեռնարկութիւնների տնտեսական նշանակութիւնը, դուրս մղելով ինքնուրոյն մանր արտադրողներին, վերջիններիս մի մասին դառնում պրոլետար և ֆեոդալների դերը սոցիալ-տնտեսական կեանքի մէջ ռոմանտիզմով, տեղ-տեղ էլ գնում աւել կամ պակաս չափով լիակատար, աւել կամ պակաս անշոյտ, աւել կամ պակաս մանր կախման մէջ կազմաւորւի:

Բայց նոյն այս տէխնիկական յառաջդիմութիւնը հետաւորութիւն է աշխատանքի ձեռնարկողների ապրանքների արտադրութեան և շրջանառութեան պրոցեսում աւելի ևս մեծ չափերով և արդիւնաւոր, գործադրել կանանց և երեխաների աշխատանքը: Եւ որովհետեւ, գործադրել կանանց և երեխաների աշխատանքը ձեռնարկող-միւս կողմից՝ տէխնիկայի նոյն յառաջդիմութիւնը ձեռնարկողների ունեցած բանւորական կենդանի աշխատանքի կորիքը յառաջ է առնում նաեւ իրանց և, որ բանւորական բարեբաւար նաեւ իրանց է, ուստի, բնական է, որ բանւորական ոյժի պահանջի չափը տեղական լինի, քան առաջարկը: այդ պատճառով մեծանում է վարձու աշխատանքի կախումը կազմաւորից և բարձրացնում նրա շահագործման աստիճանը:

Իբրեւ նման կացութիւնը բուրժուական երկրներում և նրանց շարունակ սրւող փոխադարձ մրցումը համաշխարհային շուկայում՝ աւելի և աւելի դժարացնում են յարաճուն քանակութեամբ արտադրող ապրանքների վաճառումը: Բուրժուական կառարակութեան արտադրողական սլոխի գործաւորական անխուսափելի հետեանքը գերադասութիւնն է, որ արտադրատեղում է ստեղծել հետեանքը գերադասութիւնն ունեցող արդիւնագործական աւել կամ նուազ աւելանութիւն ունեցող արդիւնագործական ճշմարտանքի և լծոցման շրջանների մէջ: Կրիզիսները և արդիւնագործութեան անխուսափելի շրջանները իրանց կերպին աւելի ևս անակապում են մանր արտադրողներին, աւելի ևս ուստի ինքնուրոյն վարձու աշխատանքի կախումը կազմաւորից, դառնալով վերանայ աւելի ևս աւելում են դեպի յարաբերական և երբեմն էլ բացարձակ վտարման:

Այսպիսով տէխնիկայի կառարակաւորման, որ նշան է աշխատանքի արտադրողականութեան մեծացման և կառարակական

հարաւորութեան աճման, բուրժուական կառարակութեան մէջ պայմանաւորում է կառարակական տնտեսաւորութեան աճեցումը, ունեւորների և չունեւորների միջև եղած տարաբնույթի մեծացումը և աշխատաւոր մասունքի լայն խաւերի դուրսման տնտեսականութիւնը, գործադուլութիւնը և զոնադան տնտեսի զրկանքների աճումը:

Բայց որքան աճում աւելանում են բուրժուական կառարակութեանը յատուկ այս բոլոր կառարակութիւնները, այնքան էլ աճում է նաեւ աշխատաւոր և շահագործող մասնաւոր գործուրութիւնը ներկայ իրաւորդի դէմ, աճում են պրոլետարների թիւն աւելանումը և սրւում նրանց պայքարը շահագործողների դէմ: Միեւնոյն ժամանակ տէխնիկայի կառարակաւորմանը՝ կենդանացնելով արտադրութեան և շրջանառութեան միջոցները և կազմաւորական ձեռնարկութիւններում համայնացնելով աշխատանքի գործընդ, շարունակ աւելի և աւելի արագ կենդանի է ստեղծում կազմաւորական յարաբերութիւնները կոմունիստական փոխարինելու ֆիւթական հնարաւորութիւնը, — այսինքն՝ այն սոցիալական յեղափոխութեան հնարաւորութիւնը, որը վերջնական նպատակն է կազմում միջազգային կոմունիստական կուսակցութեան ուղղով գործունեութեան, որպէս դասակարգային շարժման գիտակից արտայայտչի:

Փոխարինելով արտադրութեան աւելանումը կառարակականութեան միջոցների մասնաւոր սեփականութիւնը կառարակականով, և կառարակութեան քուր անգամների բարեկեցութիւնն աւելանումը մանր, զարգացումն ազատական համար՝ կառարակական արտադրական պրոցեսը համաշխարհային կազմակերպելով, — պրոլետարիատի սոցիալական յեղափոխութիւնը հաշտեցնել կառարակական բաժանումը դասակարգների և աշխատող կազմաւորել համայն ճնշած ժողովրդները, որով վերջ կը դնէ կառարակութեան մէջ մասի միւսին շահագործելու աճն տնտեսի ձեւերին:

Այդ սոցիալական յեղափոխութեան անկրճելի պայմանն է պրոլետարիատի գերազանցումը, այսինքն՝ պրոլետարիատը պէտք է ձեռք բերէ այնպիսի քաղաքական իշխանութիւն, որով հնարաւորութիւն ունենայ անշուշտ շահագործողների աճն տնտեսի գերազանցութիւնը: Միջազգային կոմունիստական կուսակցութեան նպատակն է քննարկող գործնել պրոլետարիատին՝ իրագործելու իր մեծ պատմական առաքելութիւնը, դրա համար կազմակեր-

11-2422091

պում է նրան իբրև մի ինքնուրոյն քաղաքական կուսակցութիւն, որ ընդգէմ է կանոնում բոլոր բուրժուական կուսակցութիւններին, ղեկավարում է նրա գաղափարային պայքարի արտայայտումները, մերկացնում է նրա Եռաշառկա դոգմների և շահագործողների շահերի անհաշտներակութիւնը և պարզաբանում է նրան առաջիկայ սօցիալական յեղափոխութեան պատմական նշանակութիւնն ու անհրաժեշտ պայմանները: Դրա հետ միասին նա մնացած համայն աշխատաւոր և շահագործող մասսայի առջև երևան է հանում նրա դրութեան անյուսալիսութիւնը կապիտալիստական հասարակութեան մէջ և սօցիալական յեղափոխութեան անհրաժեշտութիւնը՝ յանուն նրա սեփական ազատագրութեան՝ կապիտալիստաւոր բերած ճնշումից: Բանւոր դասակարգի կուսակցութիւնը, համառոտապէս կուսակցութիւնը իր շարքերն է հրաւիրում աշխատաւոր և շահագործող ազգաբնակչութեան բոլոր խւերին, որչափով նրանք աստիճանաբար կը դուռնեն պրօլետարական տեսակէտը:

Կապիտալի կենդրանացման և խտացման պրօցէսը, ոչնչացնելով ազատ մրցակցութիւնը, քսաներորդ դարի սկզբում յանդեպ կապիտալիստական դրեզ մենագոյիստ մենաշնորհ, միութիւնների առաջացման, ինչպէս, օրինակ, սինդիկատների, կորպորացիաների, արէստների, որոնք տնտեսական բովանգակ կեանքում ստացան վճարական նշանակութիւն.— յանդեպին բռնկային կապիտալի և արդէնարեւրական հսկայական կենդրոնացում ստացած կապիտալի միացման, ապա և կապիտալի տնեղային արտահանութեանը դէպի օտար երկրներ: Տրէստները, ընդգրկելով կապիտալիստական պետութիւնների ամբողջ խմբակցութիւններ, ձեռք են զարկել աշխարհը տնտեսապէս բաժանելու գործին,— աշխարհի, որ տէրիտօրիալ կերպով արդէն բաժանւած է հարուստ երկրների միջև: Դա ֆինանսական, դրամական կապիտալի մի դարեւրջն է, որ անխուսափելիօրէն սրում է պայքարը կապիտալիստական պետութիւնների միջև, որը և միեւնոյն ժամանակ հանդիսանում է իմպէրիալիզմի դարեւրջնը:

Սրանից անխուսափելիօրէն առջև են դալիս իմպէրիալիստական պատերազմներ՝ վաճառքի շուկաներ ձեռք բերելու համար, կապիտալի գործադրութեան շրջանների, հում նիւթերի և բանւորական ոյժի համար պատերազմներ, այսինքն՝ համաշխարհային տիրապետութեան և մանր ու թույլ ժողովուրդների վրայ զերիշխելու համար: Հէնց այդպիսի պատերազմն է 1914—1918 թուականների առաջին մեծ իմպէրիալիստական պատերազմը:

Եւ համաշխարհային կապիտալիզմի զարգացման արտակարգ քաբէք տատիւնը ընդհանրապէս, ազատ մրցակցութիւնը պետական-մենագոյիստական կապիտալիզմով փոխարինելը, բանկերի ու կապիտալիստների միութիւնների հաւասարապէս նախապատրաստելը մի տպարատի՝ արտագրութեան պրօցէսը համայնօրէն կանոնաւորելու և միջոցները բաժանելու համար, կապիտալիստական մենաշնորհների քաղաքական հետ կապւած թանգութեան ու սինդիկատների ճնշումը բանւոր դասակարգի վրայ, սրա նորոտացումը իմպէրիալիստական պետութիւնների կողմից, պրօլետարիատի տնտեսական և քաղաքական պայքարի սոսկալի դժուարացումը, իմպէրիալիստական պատերազմից առաջացած սարսափները, աղէտները, քայքայումները,— ահա այս ամենը անխուսափելի դարձրին կապիտալիզմի խորտակումը և փոխանցումը հասարակական տնտեսութեան առաւել բարձր ձեւին:

Իմպէրիալիստական պատերազմը չէր կարող վերջ տրւել բուրժուակիւն կառավարութիւնների կողմից ոչ միայն արդար, այլ ընդհանուր առմամբ որեւէ հաստատուն հաշտութեամբ: Կապիտալիզմի ներկայ զարգացման տատիւնում անխուսափելիօրէն փոխւել է և փոխւում է մեր աչքերի առջև աշխատաւոր շահագործող մասսաների, քաղաքացիական կուռ ընդգէմ բուրժուակիայի զուլխուններով պրօլետարիատին:

Զետեղեալ աճող գործը պրօլետարիատի կողմից և մանաւանդ նրա յաղթութիւնները առանձին երկրներում առաւել ևս ուժեղացնում են շահագործողների դիմադրութիւնը և առաջ են բերում նրանց կողմից կապիտալիստների միջադպարին միութեան նոր ձևերի կազմակերպումը (սկզբի լիգա և այլն), որոնք կազմակերպելով բոլոր երկրների շահագործումը համաշխարհային մասշտաբով, իրանց ժողաւոր ճիւղերը լարում են բոլոր երկրները պրօլետարիատի յեղափոխական շարժումները անմիջական կերպով ճնշելու համար:

Այս ամենը անխուսափելիօրէն հասցնում է մի կացութեան, որով առանձին պետութիւնների ներքին քաղաքացիական պատերազմները զուգակցւում են յեղափոխական պատերազմների հետ:

թէ պաշտպանող պրօլետարական է թի մնում ժողովուրդներին երկրներում ընդգեմ իմպերիալիստական պետութիւններ լին։

Նման պայմաններում խաղաղութեան լուսնակները, հապիտալիստական կողմերում միջազգային դիմաքաղաքական, միջնորդ դատարաններին և այլն լուսնակները կանգնածում են ոչ միայն որպէս յետադիմական սևագիր, այլ պարզապէս խաբուս են աշխատանքներին, ձգտելով դիմաքաղ անել պրօլետարիատին, հետև պահելով նրան ցուրժուղիային դիմաքաղ տեղիւ խնդրից։

Միմիայն պրօլետարական, հոմոսոխիստական յեղափոխութիւնը ընդունակ է դուրս կանելու մարդկութիւնը այն փակ ուղիից, որ ստեղծել են իմպերիալիզմն ու իմպերիալիստական պատերազմները։ Որքան էլ խոշոր լինեն յեղափոխութեան զբաւառութիւններն ու նրա ժամանակաւոր նախաւոր անջաղութիւնները և համ կախայեղափոխութեան ալիքները, վերջ է վերջոյ պրօլետարիատի յաղթանակը անխուսափելի է։

Համաշխարհային պրօլետարական յեղափոխութեան այս յաղթանակը պետանջում է լիակատար փութագործ վստահութիւն և առջաւոր երկրներին բաւար դասակարգի յեղափոխական դործողութիւնների սերտ կապ ու միութիւն։

Այս պայմանները չեն իրագործւել, մինչև որ տեղի չունենայ սկզբունքային վեճական խզումը, ապա և անհրաժեշտ չյայտարարւի սոցիալիզմի այն բուրժուազական ազաւազման գէմ, որը պաշտօնական սոցիալիզմական կրթատական և սոցիալիստական կուսակցութիւնների վերին խաւերում յաղթանակող կանգնացում։

Նման աղաւաղումն է, մի կողմից, օպորտունիզմի և սոցիալիզմի ինքնիստական կոտորել, թուրով սոցիալիզմ, զորքով ազգամուլութիւն, սեփական ազգային բուրժուազիայի աւազակային շահերի պաշտպանութիւնը՝ կայրիկիցի պաշտպանութեան լուսնակի գեղարկումով, ինչպէս միշտ, ամպէս էլ մոտաւորագէտ 1914—1918 թ.թ. իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ։ Այդ կոտորել առաջացման պատճառն այն է, որ կապիտալիստական առաջաւոր պետութիւնները, կողողաւելով պաշտպանութիւն և թոյլ ժողովուրդներին, կնարաւորութիւն են աւելիս բուրժուազիային՝ ի կոչիւ կողողաւելով ձեռք բերած այն գերաշահ օգուտի տրտնեալ վիճակում դնելու և կաշտակելու նաեւ պրօլետարիատի

վերին խաւերին, ապանգելով նրանց համար խաղաղ պայմաններում ջողղենթեղած-մէլչանդան մի ամեկի գոյութիւն, ապա վերցնելով այդ խաւերի պարագլուխներին ծաւալութեան մէջ։ Օպորտունիստներն ու սոցիալ-ազգայնամոլները, գտնուելով բուրժուազիայի սպառնալիցներ, նոյն ժամին դառնում են պրօլետարիատի դասակարգային պարզ թշնամիները, մոտաւորագէտ այժմ, երբ նրանց կապիտալիստների կեանք միացած՝ դիմում այժմեով մէջում են պրօլետարիատի յեղափոխական շարժումները թէ իրանց և թէ օտար երկրներում։

Միւս կողմից՝ սոցիալիզմի բուրժուազական աղաւաղումն է նաեւ շէնքերի կոտորել, որ նշմարելի է բոլոր կապիտալիստական երկրներում և որոնք առաւելում են սոցիալ-ազգայնամոլների և հոմոսոխիստների միջէ, պաշտպանելով միութիւնը առաջինների կեանք օգնելով վերածնելու անանկացած ներքորդ ինտէրնացիոնալը։ Յանուն պրօլետարիատի ազատագրութեան մզած պայքարի զեկովարը կանգնածում է բացառապէս հոշ, ներքորդ հոմոսոխիստական ինտէրնացիոնալը, որի բանակներից մէկն է Ռ. Կ. Կ.-ը։ Այս ինտէրնացիոնալը փաստօրէն ստեղծւել է հոմոսոխիստական կուսակցութիւնների կազմակերպման պրօլետարիատում, որը առաւ է եկել մի շարք երկրների նախկին սոցիալիստական կուսակցութիւնների ճշմարիտ պրօլետարական աարքերից, մոտաւորագէտ Դիմաւորայում, իսկ ձեռնադրէն կիմնել է 1919 թ.ի մարտին՝ Մոսկուայում կապացած նրա առաջին համագումարում։ Բոլոր երկրների պրօլետարական մասնաճիւղերի կողմից մեծ կամակերանց վաշիւղ հոմոսոխիստական ինտէրնացիոնալը ոչ միայն անուանական կերպով է վերագրուում մարքսիզմին, այլև դադարաբանեցողական ամբողջ բովանդակութեամբ, իբրեւր գործողութիւններով իրականացնելով Մարքսի յեղափոխական ուսմանը՝ մարքսած բուրժուական-օպորտունիստական բուրժուազականներին։

Հիմնաւորելով պրօլետարական գրիտատարայի պետանջները Ռուսաստանի վերաբերմամբ, որի զլխաւոր առանձնայատկութիւնն է ազգաբնակչութեան մէջ մանր-բուրժուական խաւերի թաւան գերակշռութիւնը, Ռ. Կ. Կ.-ը իբր առաջադրած նպատակները ձեռնադրում է հետեւել կերպով։

Ընդհանուր խղիւղական ասպարեզում.

1. Բուրժուական հանրապետութիւնը, նոյնիսկ ամենագէտօկրատիկ, որբազորւած համաժողովրդական, համազգային համ վերջառակարգային կամքի լոզունգներով, անխուսափելի կերպով մնացել է իբրեւ բուրժուական գիկտատուրա, մի բուն կապիտալիստների ձեռքով լախտաւորների խորոր մեծամասնութեանը շահագործման, ճնշելու միջոցով՝ շնորհիւ հողի և արտադրութեան այլ միջոցների մասնաւոր սեփականութեան գոյութեան: Դրան հակառակ՝ պրոլետարիան կամ խորհրդային գէտօկրատիան կապիտալիզմից ճնշւած դասակարգների, պրոլետարիատի և աղքատ գիւղացիների—կիսապրոլետարիատի, այսինքն ազգաբնակչութեան ամենամեծ մասի մասսայական կազմակերպութիւնները դարձրեց յարատեւ և միակ էիմունը պետական ամբողջ ապարատի՝ տեղական թէ կենդրոնական, վարից մինչև վեր: Այդպիսով Խորհրդային պետութիւնը իրականացրեց ի միջի այլոց անսամմիտ աւելի լայն ձեռով՝ քան որեւէ այլ տեղ՝ տեղական և շրջանային ինքնաձգարութիւնը առանց վերելից նշանակւած որեւէ իշխանութեան: Գոհակցութեան նպատակներից մէկն է անխոնջ աշխատանքով մարմնացնել գէտօկրատիզմի այդ բարձրագոյն տիպը կենդանւում ամենաբնականաբար ձեռով. գէտօկրատիզմ, որը իր կանոնաւոր գոյութեան համար պահանջում է մասսաների կուլուրական մտկորդակի բարձրացումը, նրանց կազմակերպութիւնն ու ինքնագործունէութիւնը:

2. Հակառակ բուրժուական գէտօկրատիայի, որը քաղաքիւմ է իր պետութեան դասակարգային բնոյթը, Խորհրդային Իշխանութիւնը բացառապէս ընդունում է դասակարգային անխուսափելի բնոյթը ամեն մի պետութեան, քանի բոլորովին չէ վերացել հասարակութեան քաժանումը դասակարգերի, նաեւ սրահեռ կապւած ամեն մի պետական իշխանութեան գոյութիւնը: Խորհրդային պետութիւնը իր էութեամբ նպատակ ունի ճնշելու շահագործողների գիժադրութիւնը, և Խորհրդային Սահմանադրութիւնը ելակէտ ունենալով այն տեսակետը, թէ իւրաքանչիւր ազատութիւն ինքնըստինքեան մի խաբէութիւն է, եթէ նա հակասում է աշխատանքի ազատագրմանը կապիտալի լծից:

Խորհրդային Իշխանութիւնը կանգ չէ առնում շահագործողներից քաղաքական իշխանութիւնը խլելու առաջ:

Գրոլետարական կուսակցութեան նպատակը կայանում է նրանում, որ առաջ տանելով շահագործողների գիժադրութեան ճնշման դժբը, դադարեցնելու պայքար մղելով խորապէս արմատացած նախադաշորմունքի գէտ այն մասին, թէ իրաւունքն ու ազատութիւնը իւր անպայման բուրժուական բնոյթ ունի, միևնոյն ժամանակ բացատրում է, որ քաղաքական իրաւունքների և ազատութեան այլ սահմանափակումները անբաժնիա են որպէս պայքարի ժամանակաւոր միջոցներ շահագործողների փորձերի գէտ՝ պաշտպանելու համ վերականգնելու համար իրանց արտոնութիւնները: Նրա աստիճանաբար վերանուն մարդը մարդուն շահագործելու օրինակէլ պայմանները, ընդհանաբար կը վերանայ նաեւ ժամանակաւոր միջոցներ զործադրելու անբաժնիաութիւնը, սուտի և կուսակցութիւնը այն ժամանակ կձգտի նրանց թուլացնելու համ իրաւունքներից:

3. Բուրժուական գէտօկրատիան բաւականացել է քաղաքական իրաւունքների և ազատութեան ձեռկան յայտարարւումով, ինչպէս, օրինակ, ժողովների, միութիւնների, մամուլի ազատութեան իրաւունքը իբր քաղաքացիների համար հաւասարապէս: Իրապէս սակայն բուրժուական գէտօկրատիայի կարգերում թէ նրա վարչական գործադրութիւնը և թէ գլխաւորապէս աշխատաւորների անտեսական ստրկութիւնը՝ վերջիններիս դրել է անհնարին պայմանների մէջ այս համ այն չափով օգտակար այդ իրաւունքներից ու ազատութիւններից:

Գրոլետարական գէտօկրատիան, ընդհակառակը, իրաւունքների և ազատութիւնների ձեռկան յայտարարութեան տեղ տալիս է փաստօրէն նրանով օգտակար ճնշողութիւն, ամենից առաջ և ամենից շատ յատկապէս ազգաբնակչութեան այն դասակարգերին՝ որոնք ճնշւած էին կապիտալիզմից, այն է՝ պրոլետարիատին և գիւղացիութեանը: Դրա համար Խորհրդային Իշխանութիւնը, չքաղաքացիայի է ենթարկւում, բանագրաւում բուրժուազիայից նրա շենքերը, ազարանները, թղթի պահեստները և այլն, պնդելով այն աշխատաւորների և նրանց կազմակերպութիւնների տրամադրութեան տակ:

Ռ. Կ. Կ. նպատակն է դրդել աշխատաւոր ազգաբնակչու-

Քեան ամենալայն մասսաներին օգտակար է գեժօհրատիան իրաւունքներէն ու ազատութիւններէն և լայնացնել զբա նիւթական հնարաւորութեան սահմանները:

4. Բուրժուական գեժօհրատիան զարեւի ընթացքում յայտարարել է ժողովանց Կառաւարութիւնը տնկախ նրանց սեռից, կրօնից, սեղից և ռազմութիւնից. սակայն կողմնակիցը թոյլ չէ տակ և ոչ մի երկրում իրազարծելու այդ Կառաւարութիւնը, իսկ իր զարգացման իմպէրիալիստական ջրձեռում ցնդային և ազգային լսւնք կառքի և ծայրայեղ սքման: Եւ որովհետեւ Խորհրդային Իշխանութիւնը աշխատաւորների իշխանութիւնն է, այդ պատճառով առաջին անգամ աշխարհում նա կարող եղաւ հեռանքի քոյր ասպարէզներում մինչև վերջ իրականացնել Կառաւարութիւնը, միանգամայն վերջ տալով կնոջ անկաւաստութիւնը, քերթն ամուսնական և ընդանրագէտ ընտանեկան իրաւունքի սահմաններում: Կուսակցութեան եղաժառն է ներկայումս վարել դիւրաւորագէտ դադափարական և գոտափարակչական աշխատանք՝ արմատախի տնկու համար հախիքն անկաւաստութեան և հասարակարմունքների քոյր և հարեւր, մանաւանդ պրօլետարիատի յաւանաց խաների ջրձեռում և գիւղացիութեան մէջ:

Զբաւականանալով հանանց ձեռական Կառաւարութեամբ, Կուսակցութիւնը ձգտում է ազատելու նրանց տնային կնացած տնտեսութեան նիւթական ծանրութիւնից, փոխարինելով այն հոգմանալ աներով, Կասարակական ճաշարաններով, կենդրոնական լացարաններով, մսւրներով և այլն:

5. Տալով աշխատաւոր մասսաներին ամենալայն հնարաւորութիւն՝ բան տակ է երբեքեք բուրժուական գեժօհրատիան և պարլամէնտարիզմը՝ հաւատարիւ նեչկայացուցիչների ընարութիւններն ու նրանց յաւ կանչելը բանաւորների ու գիւղացիների համար ամենադիւրեքն ձեռով, Խորհրդային Իշխանութիւնը ոչնչացնում է պարլամէնտարիզմի բացասական կողմերը, մանաւանդ օրկնադիր և գործադիր իշխանութիւնների բաժանումը, ներկայացուչական էրմարիութիւնների կարամ լինելու Կանգամանքը մասսաներից և այլն:

Խորհրդային պետութիւնը մերձեցումն է ստեղծում պետական ապարատի և մասսաների միջև նրանով, որ ընարդական միաւոր և պետութեան էրմնական ընթիլ դառնում է ոչ թէ տերի-

տորիալ ջրձեռնը, այլ արապորդ միաւորը (օր. գործարանը):

Կուսակցութեան նպատակն է նաեւ, վերայիջեալ աշխատանքը այդ ուղղութեամբ տանելուց զատ, գլուխ բերել իշխանութեան օրգանների և աշխատաւոր մասսաների մերձեցումը խիստ և լիակատար կերպով իրականացնելով գեժօհրատիզմը գործնական կեանքում նայն մասսաների կողմից, մանաւանդ պաշտօնական մարդկանց պատասխանատւութեան և Կառաւարութեան միջոցով:

6. Այն ժամանակ, երբ բուրժուական գեժօհրատիան՝ Կառաւար իր յայտարարութիւնների՝ դօքքը գործնում է ունեւոր դասակարգի ձեռքին մի գործիք, անջատելով նրան աշխատաւոր մասսաներից և Կառաւարից նայն մասսաներին, միաժամանակ ոչնչացնելով կամ դժւարացնելով դիւրաւորների քաղաքական իրաւունքների իրազարծման հնարաւորութիւնը, Խորհրդային պետութիւնը բանաւորներին և գիւղացիներին ի մի է ձուլում իր օրգանների՝ Խորհուրդների մէջ, նրանց իրաւունքների լիակատար Կառաւարութեան և շահերի միատեսակութեան հօդի վրայ: Կուսակցութեան նպատակն է պաշտպանել և զարգացնել դիւրաւորների և բանաւորների այդ միաւորութիւնը Խորհուրդների մէջ, ամբողջելով անխզելի կապը գիւղում ոյմի և պրօլետարիատի ու կիսապրօլետարիատի կողմակիցութիւնների միջև:

7. Պագորի արդիւնաբերական պրօլետարիատի դեկավարող դերը ամբողջ յեղափոխութեան ընթացքում, — օրգէտ ըստ ամենայնի կենդրօնացած, միացած, լուսաւորւած և պայքարում փորձւած մանը աշխատաւոր մասսաների, — արաւայաւանց թէ Խորհուրդների առաջացման բողէէն և թէ զբանց իշխանութեան օրգանների վերածելու պրօցէսի ամբողջ ընթացքում:

Մեր Խորհրդային Մանձանագրութիւնը արաւայաւոր է այդ երեւոթը, տալով սակայն մի օրոշ Կամեժատական գերակաւորութիւն արդիւնաբերական պրօլետարիատին, բանի գիւղական մանը բուրժուական որոշ մասսաները ըստամենայնի անկազմակերպ են:

Ռ. Կ. Կ., բացատրելով այդ առանձնաշնորհման ժամանակաւոր բնոթը, որ պատմականօրէն կապ ունի գլուխ սօցիալիստական կօղմակերպութեան գժւարութիւնների հետ, պարտաւոր է անյողդող կերպով և սխառմատիկօրէն օգտագործել արդիւնաբերական պրօլետարիատի այդ վիճակը՝ տակի սերտ միացնել:

ու համար առաջադր քանակներին գիւղական աւելի յետադէմ ու անկազմակերպ պայմաններում ու կոտորածներում մասնակցութիւն ունեցողներին, այլև միջին գիւղացիութեան հետ, — հարկաւ իբրև հակադէմ նեղ համաքային ու նեղ արհեստակցական այն շահերի, որոնք սնուցանում էին կազմակերպի շնորհիւ բանւորները շրջանում:

8. Պետութեան, բացառապէս Խորհրդային կազմակերպութեան շնորհիւ, պայմանագրաբար յաղակումներով կարողացած միանգամայն ջարդել ու հիմնովին կործանել հին, բուրժուական, չինովնիկական ու գաղափարական պետական ապարատը: Սակայն, լայն մասունքների կուլտուրական մակարդակի ոչ բաւականաչափ բարձր լինելը, մասունքների առաջ մղած պատասխանատու պաշտօնի վարող գործիչների անհրաժեշտ փորձառութեան բացակայութիւնը, հին կարգի մասնագէտներին ծանր պայմաններում հապճեպ գործի հրաւերելու անհրաժեշտութիւնը և քաղաքի ամենազարգացած բանւորական խւերին զինւորական գործերով զբաղեցնելը, Խորհրդային կարգերում առաջ բերեց բիւրօկրատիզմի մասնակի վերածնունդը:

Ամենավեճական պայքար մղելով բիւրօկրատիզմի դէմ, Ռ. Կ. Կ. այդ չարիքի կատարելով վերացման համար առաջադրում է հետևեալ միջոցները.

1) Խորհրդի ամեն մի անդամին պարտադիր մասնակցութեան հրաւերել՝ որոշ աշխատանք կատարելու համար պետական վարչական գործում:

2) Հետևողական հերթակալութեան օրինակներն այդ աշխատանքների այն իմաստով, որ նրանք հեղինակէ կարողանան ընդգրկել կառավարութեան միւս բոլոր ճիւղերը:

3) Հեղինակէ գրաւել ամբողջ աշխատաւոր ազգայնականութիւնը անխաբի՝ պետութիւնը կառավարելու գործին մասնակցելու համար:

Վերադառնալ բոլոր միջոցների բաղմանովանի և լիակատար իրադրութեանը, որ ներկայացնում է իրանից յետագայ քայլը այն հանապարհի վրայ, որով ընթացել է Պարսիկի համայնքի, ապա՝ կառավարելու ֆունկցիաներին պարզ կերպարանք հաղորդելը՝ աշխատաւոր մասունքների կուլտուրական մակարդակի բարձրաց-

ման միջոցով, այս բոլորը առնում է մեզ դէպի պետական իշխանութեան ոչնչացում:

Ազգային յարաբերութիւնների ասպարեզում.

9. Ազգային հարցում Ռ. Կ. Կ. զեկազարում է հետևեալ հիմունքներով.

1) Վարող քաղաքականութեան գլխաւոր հիմքն է մերձեցումը տարբեր ազգութիւնների պայմանագրաբար և կառավարելաբար միասին յաղափարական պայքար մղելու և կառավարելիքին ու բուրժուական տապալելու համար:

2) Ճշգրտեալ ներկայի աշխատաւոր մասունքների՝ դէպի նրան ճշգրտեալ պետութիւնների պայմանագրաբար անկեղծ անվտանգութիւնը յաղթահարելու նպատակով անհրաժեշտ է ոչնչացնել ազգային որէէ իմբապիւթեան բոլոր արտադրութիւնները, ազգերի կառարեալ իրաւահաւասարութիւնը, ընդունել զազգութիւնների և իրաւագուրի ազգերի իրաւունքը պետութիւնից անջատելու խնդրում:

3) Նոյն նպատակով կուտակութիւնը առաջ է մղում ֆէդերատիւ միութեան սկզբունքը Խորհուրդների ձևով կազմակերպւած պետութիւնների հետ, իբրև դէպի այդ պետութիւնների կատարելալ միութիւնը տանող փոխանցման ձևերից մէկը:

4) Թէ ո՞վ է ազգի անջատման կամքը արտայայտելու իրաւունքը, այդ հարցում Ռ. Կ. Կ. կանգնած է պատմական-գոյական ազգային անսակէթի վրայ, հաշիւ առնելով լայն հանգամանքն ևս, թէ պատմական զարգացման որ աստիճանի վրայ է կանգնած աւելալ ազգը. միջնագործի դէպի բուրժուական դեմօկրատիան տանող ուղիի վրայ, թէ՛ բուրժուական դեմօկրատիայից զէսի Խորհրդային կամ պայմանագրական դեմօկրատիան տանող և այլն:

Յամենայն դէպս ճշգրտեալ ազգերի պայմանագրաբար կողմից անհրաժեշտ է գործադրել առանձին զգուշութիւն և առարձնապէս ուշադիր լինել դէպի ճշգրտեալ ու իրաւագուրի ազգերի աշխատաւոր մասունքների ազգային զգացմունքները: Միմիայն նման քաղաքականութեամբ հետադուր է ստեղծել իրական պայմաններ՝ միջազգային պայմանագրաբար ազգայնորէն բաղման տարրերի

կամաւոր եւ ամբողջին դիպցման հատար, ինչպէս զաւագացուցեց Խորհրդային Ռուսաստանի շուրջը համախմբւած մի շարք ազգային Խորհրդային հանրապետութիւնների միացման փորձը:

Ձինուրական ասպարեզում.

10. Ձինուրական կարցում կուսակցութիւնը իր նպատակը սրտում է հետեւեալ գլխաւոր հիմունքներով.

1) Ինքնիշխան կազմաւորման եւ քաղաքացիական հետապնդման տարածուող պատերազմի շրջանում հնարաւոր չէ ոչ հին զօրաբանակի պահպանումը, ոչ նորի կազմակերպումը՝ այսպէս ասած՝ ազատազարգային կամ համազգային հիմունքների վրայ: Կարծիք Բանակը, իբրեւ գործիք պրօլետարական զինատառուրայի, պէտք է հարկաւորաբար աւնենայ բացարձակ գոտակարգային բնակարարութիւն, այսինքն կազմել բացառապէս պրօլետարական կամ նրան ժօռիկ դիւզացիական կիսապրօլետար խաւերից: Դասակարգների ոչնչացումով միայն նման գոտակարգային զօրաբանակը կգտնուի սօցիալիստական համաժողովրդական միջոցի:

2) Անհրաժեշտ է ամենալայն կերպով վարժեցնել բոլոր պրօլետարներին ու կիսապրօլետարներին զինուորական արհեստի մէջ, մտցնելով զգրոցներում համապատասխան աւարիւնների դաստաւութիւն:

3) Կարծիք Բանակի դաստիարակութեան ու զինուորական ուսուցման աշխատանքը պիտի կատարւի գոտակարգային միացման եւ սօցիալիստական լուսաւորութեան հիմունքների վրայ: Ուստի զինուորական պետերի կողքին անհրաժեշտ են քաղաքական կօմիսարներ եւ յուսարի եւ անձնագրի կօմիսարներ, իւրաքանչիւր զօրամասում ստեղծելով կօմիսարիատական բջիջներ՝ դիտակցական կարգադրութիւն եւ ներքին կազմաւորութիւն համար:

4) Որպէս հակակշիռ հին զօրաբանակի կարգերի՝ անհրաժեշտ է, ըստ նկարագրութեան, կարճ ժամանակի գործադրումն կազմարմային վարժութիւնների համար. կազմարմային մօտեցնել զինուորական եւ քաղաք-զինուորական զգրոցների ախպին. հնարաւոր չափով սերտ կապ հաստատել զինուորական կազմերի եւ

գործարանների, արհեստակցական միութիւնների ու աղքատ գիւղացիների կազմակերպութիւնների մէջ:

5) Կազմակերպչական անհրաժեշտ կապ եւ կախումութիւն պիտի է կազմակերպչական երիտասարդ բանակին միմիայն դիտակցութեամբ եւ գիւղացիների շրջանից վերցրած՝ առաջին նապ թէկուզ ստորին՝ հրամանատարական կազմի օգնութեամբ: Սօցիալիզմին ներկայում ըստ ամենայնի ընդունակ եւ ետեւում զինուորների հրամանատարական պաշտօնների համար պատրաստելու գործը հանդիսանում է զօրաբանակ ստեղծելու գործում կարեւորագոյն նպատակներից մէկը:

6) Անհրաժեշտ է ամենալայն չափով օգտագործել ու գործադրել վերջին համաշխարհային պատերազմի ուսած փորձը զաւարժական ու տէրիքական առաքելներում: Դրա հետ միասին անհրաժեշտ է զօրաբանակի կազմակերպութեան եւ զօրադարձական զինավարութեան գործին լայն մասնակցութեան հրաւիրել հին զօրաբանակի գործըն աւցած զինուորական մասնազետներին: Իր հերթին նման գործի հրաւիրելու անհրաժեշտ պայմանը պէտք է լինի այն, որ զօրաբանակի քաղաքական զինավարութիւնը եւ հրամանատարական կազմի վրայ կարկաւոր վերահսկողութիւնը պիտի դառնա բանւոր գոտակարգի ձեռքին:

7) Հրամանատարական կազմի ընտրութիւն լինելու պահանջը, որ ունի սկզբունքային խաչը նշանակութիւն բուրժուական դրաւարական վերաբերութեամբ, որ հրամանատարական կազմը դաստիարակւում ու շահւում էր սրտէս մի ազատագրական զինուորների դասակարգային նազանդութեան համար, իսկ վերջիններիս միջոցով հակա աշխատաւոր մասսաների ձեռքում, այդ պահանջը միանգամայն կորցնում է իր սկզբունքային նշանակութիւնը բանուորական եւ դիւզացիական կարծիք Բանակի վերաբերութեամբ: Հետադարձութեան եւ նշանակման նկատմամբ կօմիսարիատական կարգ է թելադրւել յեզափոխական գոտակարգային զօրաբանակին բացառապէս գործնական նկատաւնեւրով եւ կախած է զօրամասերի կազմաւորման ժաւարգակցից, նրանց խառնման առաւելից, հրամանատարական կազմի իրական վերահսկից եւ ալլի:

Գրաստատական ասպարեզում.

11. Իբրեւ ձեռքն առնելով ամբողջ իշխանութիւնը և միանգամայն վերջ տալով Իրութեան տիրապետութեան բոլոր օրգաններին, ինչ ձևի դատարաններին,—պրօլետարական դեմօկրատիան՝ բուրժուական դեմօկրատիայի շարժումների ընտրութիւնը ժողովրդի կողմից՝ ձեռնարկած փոխարէն՝ առաջ մղեց իր դատակարարային լուրջը. հաստատուններին ընտրել աշխատակարարներից և միմիայն աշխատակարարների ձեռքով, և իրագործեց այն դատարանի ամբողջ կազմակերպութեան մէջ, միտմամբակ հասարակացելով երկու սեռերի բոլոր իրաւունքները թէ դատարանների ընտրութեան և թէ նրանց պարտականութիւնները կատարելու հարցում:

Արդարադատութիւնը վարելու գործին պրօլետարիատի և աղքատ գիւղացիութեան ամենալայն մասնաներին մասնակից տնելու համար դատարանում մտցած է շարունակաբար փոփոխւող ժամանակաւոր դատաւորների մասնակցութեան իրաւունքը, որոնց ցուցակը կազմելու համար հրաւիրւում են քանութեան մասնաշաղկան կազմակերպութիւնները, արհեստակցական միութիւնները և այլն:

Ստեղծելով ժողովրդական մի ամբողջական դատարան,—նախկին մի անվերջ շարք զանազան ձևի և բազմաստիճան դատարանների փոխարէն,—Խորհրդային Իշխանութիւնը դատարանի կառուցւածքը պարզ ձևերի է վերածում, գործնելով այն բացարձակապէս մատչելի ազդարանութեան համար, վերջ տալով ամեն տեսակ ձգձգումներին, վախճանային:

Վերացնելով տապալած կառավարութիւնների օրէնքները, Խորհրդային Իշխանութիւնը յանձնարարեց Խորհուրդների կողմից ընտրւած դատաւորներին կատարել պրօլետարիատի կամքը, գործադրելով նրա դէկրէտները, իսկ այդպիսիների բացակայութեան կամ ոչ լրիւ լինելու դէպքում զեկազարւել սօցիալիստական իրաւագիտակցութեամբ:

Նման ձևով կազմակերպւած դատարանները պատիժների ինչպէս արդէն մտցրել են արմատական փոփոխութիւն, իրականացնելով պայմանական դատապարտումը ամենալայն չափի.

բով, մտցնելով իրեն զատիչ միջոց հասարակական պարտականքը, ազատութիւնից զրկելով փոխարինելով պարտադիր աշխատանքով՝ միևնոյն ժամանակ պահելով զառաւորի ազատութիւնը, բանտերը փոխարինելով դատարանական հիմնարկութիւններով, այլև տալով հնարաւորութիւն ընկերական դատարանների գործադրութեան:

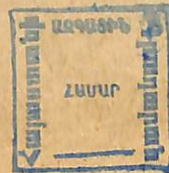
Ռ. Կ. Կ., աշխատանքով դատարանի յետագայ զարգացումը նման ձևով, պէտք է ձգտի ամբողջ աշխատակարար ազդարանութեանը զբաւել մասնակցելու դատաւորների պարտականութիւնների կատարման գործին, իսկ պատիժների սխալմը վերջնականապէս փոխարինելու դատարանական բնոյթ ունեցող միջոցների սխալմով:

Ժողովրդական լուսաւորութեան ասպարեզում.

12. Ժողովրդական լուսաւորութեան ասպարեզում Ռ. Կ. Կ. նպատակ է դնում շարունակել դեռ 1917 թ. հոկտեմբերեան յեղափոխութեան սկզբից սկսած գործը՝ այն է բուրժուազիայի տիրապետութեան դատակարարային գործիք եղած պարոյց դարձնել հասարակութեան դատակարարների բաժանումը կատարելապէս ուղիղացնող, հասարակութեան հարմար կոմմունիստական վերածնունդ բերող մի գործիք, հասցնելով այդ գործը իր վախճանին:

Պրօլետարիատի գիւտաբուրժուայի շրջանում, այսինքն՝ երբ կոմմունիզմի լիակատար իրականացման համար կանգնեն նախապատրաստող պայմաններ,—պարոյցը պէտք է լինի ոչ միայն կոմմունիզմի սկզբունքների հաղորդիչը ընդհանրապէս, այլև պրօլետարիատի գաղափարական, կազմակերպչական, դատարանական ազդեցութեան հաղորդիչը կիսապրօլետար և աշխատակար մասնաների ոչ պրօլետար խաւերի վրայ, դատարանական խաւում այն նոր սերունդը, որը ընդունակ պիտի լինի վերջնականապէս հաստատելու կոմմունիզմը, Մերձակայ նպատակն է այդ ուղղութեամբ, ներկայ ժամանակում Խորհրդային Իշխանութեան հաստատած զգրոցական և լուսաւորութեան գործի կենտրոն հիմունքների յետագայ զարգացումը.

1) Գրադարձիչ և ձգի, ընդհանուր և, պոլիտեխնիկական (ար-

ապրիլի 17-ին 17 տարեկան հասակում
մինչև 17 տարեկան հասակը

2) Ստեղծել մինչ-գործողական հիմնարկությունների ամբողջ
ցանց, ինչպես, օրինակ՝ մուսուլման, մանկապարտեզներ, մանկա-
տներ և այլն՝ հասարակական գոտիաբաշխության գործի բարե-
լուստի համար և կնոջը ազատագրելու համար:

3) Մի ամբողջություն կազմող աշխատատեղերի գործող-
ակցությունների լիակատար իրականացումը, դասաւանդութիւնը
փաստելով մայրենի լեզուով, խառն ուսուցում երկուսն էլ մանուկ-
ներին, ուսուցումը անգլայական կրթության, այսինքն՝ կրթական
որակի ազդեցութիւնից ազատ, սերտ կապակցութեամբ հասարա-
կական-արտադրողական աշխատանքի հետ, ահա այս ամենը պատ-
րաստելու է կոմունիստական հասարակութեան համար բազմա-
կողմանի զարգացում անհատներ:

4) Մասնակարգումն պետութեան հաշուով բոլոր աշակերտ-
ների համար սնունդ, հագուստեղէն, առնաման և դպրոցական
պիտույքներ:

5) Պատրաստել լուսաւորութեան առաջնորդում գործողների
նոր շարքեր, որոնք առգործած լինեն կոմունիստական գաղա-
փարներով:

6) Աշխատաւոր ազգայնականութիւնը գրաւել դէպի աշխու-
ժանականութիւն լուսաւորութեան գործում (եղանակային կրթու-
թեան խորհուրդների) զարգացումը, գրադէտների մօրելիզացիան
և այլն):

7) Պետական բազմակողմանի օգնութիւն բանւորների և
գիւղացիների ինքնակրթութեան և ինքնազարգացման համար,
(ստեղծել արտադրողական կրթական հիմնարկութիւնների մի
ամբողջ ցանց՝ գրադարանների, հասակաւորների համար դպրոց-
ների, ժողովրդական տների և համալսարանների, կուրսերի, դա-
սախօսութիւնների, կինէմատոգրաֆների, նկարչատների և այլն):

8) Պրոֆեսիոնալ կրթութեան լայն զարգացումն 17 տարե-
կանից բարձր պատանիների համար՝ նիւնաւած պոլիտէխնիկական
ընդհանուր գիտութիւնների վրայ:

9) Լայն հնարաւորութիւն ստեղծել բոլոր ցանկացողների
համար բարձրագոյն դպրոցում սովորելու, առաջին հերթին բան-

ւորների համար, գրաւել բարձրագոյն դպրոցում դասաւանդելու
ընդունակ և կարող ուսանողներին, վարչական բոլոր արհեստական
խոշորագոյնների, որոնք յարուցում են երիտասարդ գիտական ու-
ժերի և ամբիոնի միջև, սովորողներին նախագիտական ապահովումն,
առավել բարձր հնարաւորութիւն արւել բանւորներին և գիւղացի-
ներին օգտուելու բարձրագոյն դպրոցով:

10. Համահասարակ չափով անհրաժեշտ է բանալ և աշխա-
տաւորների համար մատչելի դարձնել զեղարկաստի բոլոր գան-
ձերը, որոնք ստեղծագործւած են նրանց աշխատանքի շահագործ-
ման հիմունքի վրայ և մինչև այժմ էլ մնում են շահագործողներին
գացադիկ արտադրութեան տակ:

11) Գոմունիստական գաղափարների խմբակային պրոպա-
գանդի զարգացումն, այդ նպատակի համար օգտագործելով պե-
տական իշխանութեան ապարատն ու միջոցները:

Կոմունիստական յարաբերութիւնների ասպարեզում.

13. Կրօնի նկատմամբ Ռ. Կ. Կ. չէ բաւականաճում եկեղե-
ցին պետութիւնից և դպրոցը եկեղեցուց բաժանելու գէլքէտով,
բրդիսի ձեռնարկութեան մասին խօսում է իր ծրագրերների մէջ
նաև բուժուական դէմօկրատիան և սակայն ոչ մի տեղ աշխար-
հում մինչև վերջ չէ իրագործել այն, շնորհիւ այն բազմապիսի
կապերի, որ ունի կապիտալը կրօնական պրօպագանդի հետ:

Ռ. Կ. Կ. ղեկավարում է այն համոզումով, որ մասսաների
հասարակական-տնտեսական ամբողջ գործունէութեանը հեռուդա-
կանութիւն և գիտակցութիւն հաղորդելով միայն կատարեալ մակ-
աւան կոմունիստական կրօնական նախապաշարմունքները: Կու-
սակցութիւնը ձգտում է կատարելագոյն ունենալու շահագոր-
ծող դասակարգերի և կրօնական պրօպագանդի կազմակերպու-
թիւնների միջև եղած կապը, նպատակով աշխատաւոր մասսա-
ների իրական ազատագրմանը կրօնական նախապաշարմունքնե-
րից և կազմակերպելով գիտական-լուսաւորական և հակա-կրօնա-
կան ամենալայն պրօպագանդ: Ընդ նմին անհրաժեշտ է հո-
գատար վերաբերմունքով խուսափել հաւատացեալների զգաց-
մունքների որակի վերաբերմանը հասցնելուց, որ կարող է աւելի
ջուտ կրօնամոլութիւնը ամբողջել:

Տնտեսական ասպարեզում.

1. Անթախ լարումակել և հասցնել իր վախճանին արգէն սկսած և իր գլխաւոր ու հիմնական մասում վերջաբաժնէր պրոպագանդայի քաղաքականութիւնը որոշող նպատակ՝ անհրաժեշտ է իրենց արտադրող ոյժերը հասցնել ամենաբարձր լարման: Ի նկատի ունենալով երկրի աղքատ ծայրաստիճանի ծանր քայքայումը, ամեն ինչ պիտի ենթարկել մի գործնական նպատակի՝ անմիջապէս ինչ գնով էլ լինի մեծացնել աղքատեցութեան համար անհրաժեշտագոյն միջոցների քանակութիւնը: Այդ տեսակէտից գործնական հետեւներն ու պիտի ինքնաբերական այն իւրաքանչիւր կիներգիւթեան աշուղ գործունէութիւնը, որը կապւած է ժողովրդական տնտեսութեան հետ:

Իրա հետ միասին կարեւոր է առաջին հերթին ուղարկութիւնը գործնել հետեւեալի վրայ.

3. Իմպլէրիստական տնտեսութեան կազմաւորումը Խորհրդային չինարարութեան առաջին շրջանին ժառանգութիւն թողնել յայտնի քառասուն վիճակ՝ արտադրութիւնը կազմակերպելու և կառավարելու գործում: Այդ հիման վրայ հարկադրաբար առաջ է մղւում, — իբրեւ արմատական միջոց, — երկրի ամբողջ տնտեսութեան գործունէութեան մարսիմալ միութիւնը՝ մի ընդհանուր համադրական ծրագրով: Եղա՞ արտադրութեան ամենամեծ կենդանացումն՝ առանձին ճիւղեր և ճիւղերի խմբակցութիւնները միացնելու իմաստով: Անհրաժեշտ է կենդանացնել արտադրութիւնը արտադրող լուծագոյն միւսարների մէջ՝ տնտեսական ձեռնարկներին աւելի արագ կապարում հաղորդելու իմաստով: Եղա՞ արտադրական ամբողջ ապարատի խիստ կանոնաւորումը և խելացի ու տնտեսաբար օգտագործումը երկրի բոլոր նիւթական միջոցների:

Իրա հետ միասին անհրաժեշտ է հոգ տանել լայնացնելու

տնտեսական աշխատակցութիւնն ու քաղաքական կապերը այլ ժողովուրդների հետ, ձգտելով միաժամանակ հաստատելու արդիւնաւոր մի ընդհանուր ծրագիր այն ժողովուրդների հետ, որոնք ձեռք են դարձել Խորհրդային չինարարութեան:

4. Մանր և տնայնագործական արդիւնաբերութեան նկատմամբ անհրաժեշտ է՝ լայնօրէն օգտագործել այդ արդիւնաբերութիւնը, գետական գոտիները տալով տնայնագործներին, ժանր և տնայնագործ արդիւնաբերութիւնն ևս մուծել հում նիւթեր և վարելանիւթ մատակարարելու ընդհանուր ծրագրի մէջ, ազատել նրանց նաև դրամական օժանդակութիւն՝ պայմանով, որ առանձին տնայնագործներն ու նրանց արտելները, արտադրող հօգաբերականներն ու ժանր ձեռնարկութիւններն միասին և կազմին աւելի խոշոր արտադրական և արդիւնաբերական միւսարներ: Նման միութիւնները պիտի խրախուսեն տնտեսական արտադրութիւններ արելով նրանց, որոնք ուղղւած պիտի լինեն տնայնագործների մանր արդիւնաբերողներ գտնելու ձգտումը ոչնչացնելու հոգով, ազատ և աւելցնել արտադրական այլ յետաձգականների համար քանակական անցման պայմաններ՝ անցնելու գէղի իւրոր և բարձր մեքենայական արդիւնաբերութեան ձեռքին:

5. Համայնացրած (հասարակացրած) արդիւնաբերութեան կազմակերպչական ապարատը գէտը է յիշի ամենից առաջ արդիւնաբերական միութիւնները վրայ: Նրանք գէտը է աւելի և աւելի ազատագրւելու համարային նեղ վիճակից և դառնան արտադրական իւրոր միութիւններ, որոնք ընդգրկւում են և հետզհետեւ պիտի ընդգրկեն արտադրական աւելի ճիւղի բոլոր աշխատակներին:

Համաձայն Խորհրդային Հանրապետութեան օրէնքների և հաստատւած պրակտիկայի արեւտակցական միութիւնները, որոնք — իբրեւ ժառանգողներ արդիւնաբերութիւնը կառավարող անգական և կենդանական բոլոր օրգաններում — գէտը է ժողովրդական ամբողջ տնտեսութեան փոփոխելու կառավարութիւնը վերցնել իրանց ձեռքը, իբրեւ տնտեսական մի ընդհանուր ամբողջութեան: Այսպիսով ազանդելով անգական կազմական կենդանական վարչութեան, ժողովրդական տնտեսութեան աշխատակներ լայն մասունների մէջ, արդիւնաբերական միութիւնները գէտը է ամենալայն չափերով գրաւեն վերջիններին՝ տնտեսու-

թիւնը վարելու աշխատանքի համար: Արհեստ-կցու-
կան միութիւնների մասնակցութիւնը տնտեսութիւնը վարելու և
լայն մասսաներին դէպի այն գրաւելու գործը միեւնոյն ժամանակ
այն գլխաւոր միջոցն է, որով պայքար պիտի մղւի Խորհրդային
Իշխանութեան տնտեսական ապարատի բերօղորատիւ գացիայի դէմ
և հնարաւորութիւն տրւի արտադրութեան արդիւնքների վրայ
ժողովրդական ճշմարիտ վերահսկողութիւն նշանակելու:

6. Անհրաժեշտ է ժողովրդական տնտեսութիւնը կանոնաւոր
շարժացնելու նպատակով մինչև վերջին հնարաւորութիւնն օգտա-
գործել պետութեան մէջ եղած բանւորական բոլոր ոյժերը, նրանց
կանոնաւոր բաժանումն ու վերաբաժանումը՝ թէ տարբեր տէրրի-
ւորելու շրջանների միջև և թէ ժողովրդական տնտեսութեան
տարբեր ճիւղերի, անհրաժեշտ է կազմել Խորհրդային Իշխանու-
թեան տնտեսական քաղաքականութեան մօտաւոր ծրագիրը, որը
իրագործել կարող է միմիայն սերտ կապակցութեամբ արհես-
տակցական միութիւնների հետ: Անհամեմատ աւելի լայն և սխա-
տէմատիկ կերպով, քան երբեք է այդ եղել է, պէտք է գործա-
դրել Խորհրդային Իշխանութեան կողմից ամբողջ աշխատանքա-
նակ աղագրականութեան գլխովին մօբիլիզացիան արհեստակցա-
կան միութիւնների մասնակցութեամբ՝ հասարակական յայտնի
աշխատանք կատարելու համար:

7. Աշխատանքի կապիտալիստական կազմակերպութեան անկ-
ման պայմաններում երկրի արտադրող ոյժերը վերականգնել և
գարգանալ այլև արտադրական սօցիալիստական ձևը ամբողջակ
կարող են, միայն աշխատաւորների ընկերական կարգապահու-
թեան, նրանց մաքսիմալ ինքնագործունէութեան, պատասխանա-
տաւթեան գիտակցութեան և աշխատանքի արդիւնաւէտութեան
վրայ փոխադարձ խստագոյն վերահսկողութեան հիմունքներէ
վրայ:

Այդ նպատակին հնարաւոր է հասնել միմիայն մասսաների
գոտախարակութեան վրայ յամառ և սխալմատիկ աշխատանք-
գործադրելով, որպիսին այժմ հեշտացրած է շնորհիւ այն հան-
գամանքի, որ մասսաները գործով տեսնում են կապիտալիստի-
կալաւատիրոջ և վաճառականի վտարումը. և ապա՝ սեփական
փորձով գալիս են այն համոզման, որ իրանց բարեկեցութեան

աստիճանի բարձրացումը կախած է բացառապէս սեփական աշ-
խատանքի կարգապահ վիճակից:

Սօցիալիստական նոր կարգապահութիւն ստեղծելու գոր-
ծում գլխաւոր դերը ընկնում է արհեստակցական միութիւնների
վրայ: Վերջիններս հրաժարելով հնացած գործելակերպից, այդ
նպատակը իրագործելու համար պէտք է գործադրեն և փորձեն
զանազան միջոցներ, ինչպէս օրինակ, հաստատել հաշւառու-
թիւն, արդիւնք ցուցադրելու նօրմա, պատասխանատւութիւն
յառուկ ընկերական բանւորական դատարանի առջև և այլն:

8. Արտադրող ոյժերի նոյն գարգացման գործը պահանջում
է անյապաղ, լայն և բազմակողմանի օգտագործումն կապիտա-
լիզմի թողած ժառանգութեան՝ օգտագործումն գիտութեան և
տեխնիկայի մասնագէտների, չնայելով որ նրանք գրեթէ բոլորը
տողորած են բուրժուական աշխարհայեացքով ու սովորու-
թիւններով: Այդ խաւերի դէմ մղւած խիստ պայքարի շրջանը,
որ առաջ էր եկել նրանց կազմակերպած սաբօտաժի շնորհիւ,
կուսակցութիւնը համարում է վերջացած, քանի որ այդ սաբ-
տաժը ընդհանուր առմամբ ընկճւած է: Կուսակցութիւնը պար-
տաւոր է արհեստակցական միութիւնների հետ առաջ տանել իր
նախկին դիրքը. մի կողմից՝ քաղաքական ոչ մի դիշում չանել
բուրժուական այդ խաւին և անխայ ճնշել նրա հակայեղափո-
խական ոտնձգութիւնները, միւս կողմից՝ նոյնպէս անխայ պայ-
քարել այն կեղծ-արմատական, իրապէս տգէտ սնապարծութեան
գէտ, ըստ որի աշխատաւորները իբրեւ կարող են յաղթա-
հարելու կապիտալիզմն ու բուրժուական կարգերը առանց սովո-
րելու. բուրժուական մասնագէտներից, առանց օգտագործելու
նրանց, առանց նրանց կետ միասին երկար աշխատանք կատա-
րելու:

Ձգտելով ամեն մի աշխատանք հաւասարապէս վարձատրե-
լու և դէպի լիակատար կօմմունիզմ, Խորհրդային Իշխանութիւնը
չէ կարող այդ հաւասարութիւնը իրականացնել անյապաղ ներկայ
մօժէտին, քանի որ այժմ տակաւին առաջին քայլերն են ան-
ւում կապիտալիզմից կօմմունիզմին անցնելու համար: Ուստի
անհրաժեշտ է առժամանակ պահպանել մասնագէտների առաւել
բարձր վարձատրութիւնը, որպէսզի նրանք կարողանան աշխա-
տել առաջնանից ոչ վատ, այլ լաւ. նոյն նպատակով էլ չի կարե-

ի Երաժարել մրցանակաբաշխութեան սխառէմից՝ ըստամենայնի աջող և կողմակերպչական առանձին աշխատանքի համար:

Հաւատար չփոփով տնհրաժեշտ է բուրժուական մասնագէտներին մասնակցել ընկերական ընդհանուր աշխատանքի շրջանի մէջ ձեռք ձեռքի տւած հասարակ բանւոր մասնայի հետ, ղեկավարութեամբ գիտակից կօմունիստների, և զբաղուել նպատակ կապիտալիզմի շնորհիւ իրարից անջատւած՝ Ֆիզիքական ու մտաւոր աշխատանքի մշակների փոխադարձ կառկացողութիւնների մերձեցմանը:

9. Խորհրդային Իշխանութիւնը արդէն ձեռք է առել մի շարք միջոցներ՝ գիտութեան զարգացման համար և նրան ձօնացնելու արտադրութեանը, այդ միջոցներն են՝—հիմնել մի ամբողջ քանց գիտական գործնական ինստիտուտների, լաբօրատօրիաների, հարցաքննական-փորձնական կայարանների, փորձնական արտադրութիւնների՝ տէխնիկական նոր մէթօդների ստուգութեան համար գիտերի ու կատարելագործութիւնների, այդ միջոցներից է նաև կազմակերպումը բոլոր գիտական ոյժերի և միջոցների և այլն: Ռ. Կ. Կ. պաշտպանելով այդ բոլոր միջոցները, ձգտում է նրանց յետագայ զարգացմանը, ստեղծելով գիտական աշխատանքի համար աւելի նպաստաւոր պայմաններ՝ երկրի արտադրող ոյժերի բարձրացման հետ հաւասար:

Գիւղատնտեսութեան ասպարեզում.

10. Խորհրդային Իշխանութիւնը գլուխ բերելով հողի մասնաւոր սեփականութեան կտաւարեալ վերացումը, այժմ հետամուտ է գործադրելու կեանքում մի շարք միջոցներ կողմակերպելու համար սօցիալիստական խոշոր հողագործութիւնը: Այդ միջոցներից աչքի ընկնող են հետևեալները. 1) Հաստատում Խորհրդային տնտեսութիւնների, այսինքն՝ սօցիալիստական խոշոր էկօնօմիաների. 2) Պաշտպանութիւն հողը համայնօրէն մշակող ընկերութիւնների և հասարակութիւնների. 3) Կողմակերպումն պետական միջոցներով սերմանելու՝ չցանւած հողերի, ուն էլ որ պատկանեն նրանք. 4) Բոլոր գիւղատնտեսական ոյժերի պետական մօբիլիզացիան՝ եռանդուն միջոցներով գիւղատնտեսական կուլտուրան, բարձրացնելու համար. 5) Պաշտպանումն գիւղատնտեսական

կօմունիաների, իբրև հողագործների միանգամայն ազատ միութիւնների՝ վարելու համար մի ընդհանուր խոշոր տնտեսութիւն:

Այս բոլոր միջոցների վրայ նայելով իբրև այն միակ ձանադարհի, որը տանում է հողագործական աշխատանքը գէպի բացարձակ ու անհրաժեշտ բարձրացումն արդիւնաւէտութեան, Ռ. Կ. Կ. ձգտում է ըստ Կենտրոնական լիակատար չփոփով մարմնացնելու կեանքում այդ միջոցները, ձգտում է նրանց տարածմանը աւելի յետաճից երկրամասերում, ձգտում է նաև յետագայ, քայլերն առնելու միևնոյն ուղղութեամբ:

Մանաւանդ Ռ. Կ. Կ. պաշտպանում է հետևեալը.

1) Գետական ամենամեծ օժանդակութիւն գիւղատնտեսական կօօդէրացիային, որ զբաղւած կլինի գիւղատնտեսական միջոցների մշակումով.

2) Լայնօրէն գործադրող հողի բարելավման սխառէմը.

3) Լայն և կանոնաւոր մատակարարում ինվէստարով ազատ և միջին գիւղացիութեանը գործիքներ վարձով արևող կենդրոնների միջոցով.

Հաշի առնելով այն, որ գիւղական մասն տնտեսութիւնը տակաւին երկար ժամանակ պիտի գոյութիւն ունենայ, Ռ. Կ. Կ. ձգտում է իրականացնել միշտ բարձրագոյն գիւղացիների տնտեսութեան արտադրողականութիւնը, արդիւնաւէտութիւնը բարձրացնելու համար: Այդօրինակ միջոցներն են. 1) գիւղացիութեան հողից օգտուելու գործի կանոնաւորումը (հողի ցիրացմանութեան, երկարահողութեան սնչացումը) և այլն. 2) մատակարարումն գիւղացիներին ընտիր սերմացուի և արհեստական պարարտացման միջոցներով. 3) աղնացումն գիւղացիական տնտեսների տնտեսների. 4) տարածումն հողագիտական գիտելիքների. 5) հողագիտական, ագրօնօմիական օգնութիւն գիւղացիներին. 6) գիւղացիների գիւղատնտեսական ինվէստարի վերանորոգումն Խորհրդային նորագոյ արհեստանոցներում. 7) հիմնել գործիքներ վարձով աւող պունկտների փորձնական կայարաններ, ցուցադրանք և այլն. 8) գիւղացիական հողերի բարելավումն:

11. Ի նկատի առնելով, որ քաղաքի և գիւղի հակադրութիւնը հանդիսանում է այն ամենախրոնիկ հիմունքներից մէկը, որով գիւղը տնտեսապէս և կուլտուրապէս այնքան յետամնաց է, իսկ ներկայ ծանր ճգնաժամի, կրիզիսի շրջանում Թէ քաղաքը և

Թէ գիւղը դրած են աշխատածն և կործանման անմիջական վտանգի առջև, Ռ. Կ. Կ. այդ հակադրութեան ոչնչացման մէջ տեսնում է կոմունիստական շինարարութեան արմատական գործունեւից մէկը. յիշեալ միջոցների հետ միասին, նա անհրաժեշտ է համարում արդիւնաբերական բանւորներին լայնօրէն և կանոնաւորապէս գրաւել դէպի կոմունիստական շինարարութիւն երկրագործութեան սահմաններում, զարգացնելով Խորհրդային Իշխանութեան ձեռքով հաստատուած համապետական բնակարանական Նպաստող Կոմիտէին գործունէութիւնը և այլն:

12. Գիւղում կատարած գործի մէջ Ռ. Կ. Կ. առաջադրածն յենում է պրօլետարական և կիսապրօլետարական խւաների վրայ. կազմակերպում է ամենից առաջ նրանց իբրև ինքնուրոյն ոյժ, ստեղծելով գիւղում կուսակցական բջիջներ, աղքատ գիւղացիների կազմակերպութիւններ, գիւղական պրօլետարների և կիսապրօլետարների առանձին տիպի արհեստակցական միութիւններ և այլն, մօտեցնելով նրանց ամեն կերպ քաղաքի պրօլետարիատին, դուրս կորզելով նրանց գիւղական բուրժուազիայի և մանր սեփականատիրական շահերի ազդեցութիւնից:

Կուլակների և գիւղական բուրժուազիայի վերաբերմամբ Ռ. Կ. Կ. քաղաքականութիւնը կայանում է՝ նրանց շահագործական ստնձգութիւնների դէմ վճռական կռիւ մղելու, Խորհրդային քաղաքականութեան դէմ դիմադրութիւնը ճնշելու մէջ:

Միջին գիւղացիութեան նկատմամբ Ռ. Կ. Կ. քաղաքականութիւնը կայանում է՝ աստիճանաբար և կանոնաւոր կերպով նրան գրաւել դէպի սօցիալիստական շինարարութեան աշխատանք: Կուսակցութիւնը նպատակ է դնում անշատել նրան կուլակներից, գրաւել նրան բանւոր դասակարգի կողմը՝ լուրջ վերաբերմունք ցոյց տալով նրա կարիքներին, պայքարելով նրա յետամնացութեան դէմ գաղափարական ազդեցութեան միջոցներով, ոչ երբէք ճնշման միջոցներով, բոլոր դէպքերում ձգտելով գործնական համաձայնութեան գալու նրա հետ, երբ նրա կենսական շահերին է վերաբերում խնդիրը. զիջումներ անելով նրան սօցիալիստական բարենորոգումներ մտցնելու եղանակի որոշման մէջ:

Բաւական տալարեգում.

13. Մթերքների բաժանման գործում Խորհրդային Իշխանութեան նպատակն է ներկայումս՝ համապետական ժառանգով փոխադրինել առևտուրը մթերքների կանոնաւոր, կազմակերպուած բաժանումով: Նպատակն է ամբողջ ազգաբնակչութիւնը կազմակերպել սպառողական կոմունաների մի ընդհանուր ցանցի մէջ, ընդունակ ամենամեծ արագութեամբ, կանոնաւորութեամբ, տնտեսելով և աշխատանքի ամենափոքր վատնումով բաժանել բոլոր անհրաժեշտ մթերքները, խստագոյնս կենդրոնացնելով բաժանողի դեր կատարող ամբողջ ապարատը:

Սպառողական կոմունաների և նրանց միութիւնների հիմքում դրած պէտք է լինի այժմ գոյութիւն ունեցող համաքաղաքացիական և բնակարան կօօպերացիան, որ հանդիսանում է սպառողների ամենախոշոր կազմակերպութիւնը և կապիտալիզմի պատմութեամբ պատրաստուած մասսայական բաժանման ամենալու ապարատը:

Նման կօօպերատիւ ապարատի յետագայ կոմունիստական դարգացումը համարելով սկզբունքօրէն կատարելապէս ուղիղ, Ռ. Կ. Կ. պէտք է սխալեմտիկ կերպով շարունակէ իր քաղաքականութիւնը, այն է՝ պարտաւորեցնի կուսակցութեան բոլոր անդամներին աշխատել կօօպերատիւներում, ուղղութիւն տալ նրանց, և արհեստակցական միութիւնների օգնութեամբ՝ կոմունիստական ուղով՝ զարգացնի կօօպերատիւներում միացող աշխատաւոր ազգաբնակչութեան ինքնագործունէութիւնը և կարգադասութիւնը. աշխատի, որ ամբողջ ազգաբնակչութիւնը ընդգրկած լինի կօօպերատիւներով և որ նրանք ձուլեն վերևից ներքև մի ընդհանուր՝ ամբողջ Խորհրդային Հանրապետութիւնը ընդգրկող՝ կօօպերատիւի մէջ. վերջապէս, որ ամենազխաւորն է, պրօլետարիատի գերակշռող ազդեցութիւնը աշխատաւորների միւս խւաների վրայ լինի մշտապէս ազանոված, որպէսզի գործնական կեանքում ամենուրեք զգացւի գործադրած տարբեր միջոցների էութիւնը, մանր բուրժուական հին, կապիտալիստական տիպի կօօպերատիւներից սպառողական կոմունաներին անցնելու գործը թիթեացնելու և իրականացնելու համար, — կոմունաներին, որոնք զեկավարւելու են պրօլետարների և կիսապրօլետարների ձեռքով:

Դրամական եւ բանկային գործի ասպարեզում.

14. Խուսափելով Պարզի Կոմսուհայի սխալներից, Խորհրդային Իշխանութիւնը Ռուսաստանում միանգամից ձեռք ձգեց պետական բանկը, ապա տնցաւ մասնաւոր առևտրական բանկերի ազդեցութեանը, պետականացմանը, ձեռք դարկեց այդ բանկերի, խնայողական գանձարանների և գանձատների միացմանը պետական բանկի հետ, ստեղծելով այդպիսով Խորհրդային Հանրապետութեան մի ամբողջական ժողովրդական Բանկի կմախքը: զարմնելով բանկը ֆինանսական կապիտալի տնտեսական տիրապետութեան կենդրոնից և շահագործողների քաղաքական տիրապետութեան գործիքից՝ գործիք բանաւորական իշխանութեան և ըծակ տնտեսական յեղաշրջման: Նպատակ դնելով Խորհրդային Իշխանութեան սկսած գործը հետևողականօրէն հասցնելու իր վախճանին, Ռ. Գ. Կ. առաջ է մղում հետեւեալ սկզբունքները.

1) Բանկային ամբողջ գործը մենաշնորհ դարձնել Խորհրդային պետութեան ձեռքին.

2) Բանկային գործառնութիւնների արմատական փոփոխումն և տրոյգումն, բանկային ապարատը զարմնելով աղարատ միակերպ հաշվառնութեան և Խորհրդային Հանրապետութեան ընդհանուր հաշվապահութեան: Հասարակական տնտեսութեան համաշափ կազմակերպումը հետգհետէ հասցնելու է բանկի ոչնչացման դադարին. վերջիվերջոյ դարձնելով այն, այսինքն բանկը կոմսուհայական հասարակութեան կենդրոնական հաշվապահական հիմնարկութիւն:

15. Կապիտալիզմից կոմսուհայիզմին անցնելու առաջին շրջանում, քանի դեռ կազմակերպւած չէ լիովին կոմսուհայական արտադրութիւնը և մթերքների բաժանումը, դրամի ոչնչացումը անհնարին պիտի համարել: Այդ պայմաններում ազգաբնակչութեան բուրժուական տարրերը շարունակում են հարկաւ օգտագործել մասնաւոր ձեռքերում մնացած դրամները սպէկուլացիայի, շահի և աշխատաւորներին կողոպտելու նպատակով: Յնկելով բանկերի ազգայնացման—պետականացման վրայ, Ռ. Գ. Կ. ձեռք տում է իրականացնել մի շարք միջոցներ, որոնք լայնացնեն առաջ դրամի հաշիւ տեսնելու սահմանները և նախապատրաստեն նրա ոչնչացումը. օրինակ, պարտադիր կերպով

պահել դրամը ժողովրդական բանկում և բիւջետային տնտեսական մոնոպոլի. դրամը փոխարինել փոխանակազրկներով և կարճ պայմանաժամով սրած առմաներով, որոնք տալիս են մթերքներ ստանալու իրաւունք:

Ֆինանսական ասպարեզում,

16. Կապիտալիստներից էքսպրօպրիացիայի ենթարկւած արտադրութեան միջոցների համայնացման - հասարակականացման սկզբնական շրջանում, պետական իշխանութիւնը դադարում է լինել պարազիտային մի ապարատ, զուրկ արտադրական պրօցէսի մարմնի վրայ. նա սկսում է փոխել մի կազմակերպութեան, որ անմիջական կերպով կատարում է երկրի տնտեսութեան հասարակարգի պաշտօն, ուստի նորն չափով էլ պետական բիւջէն դառնում է ժողովրդական ամբողջ տնտեսութեան բիւջէն:

Այդ պայմաններում մուտքի և ելքի հաւասարակշռութիւնը հնարաւոր է իրագործել բացառապէս կանոնաւոր հողի վրայ դնելով պետական համաշափ արտադրութիւնն ու մթերքների բաժանումը: Ինչ վերաբերում է պետական անմիջական ծախսերը ծածկելուն փոխանցման ներկայ շրջանում, Ռ. Գ. Կ. պիտի պաշտպանի կապիտալիստներից կոնտրիբուցիա վերցնելու սխալմիջ եկամուտային և կալուածային պրօցէսիւ տուրքին անցնելը. վերոյիշեալ կոնտրիբուցիայի սխալեմը պատմականօրէն անհրաժեշտ և օրինական է սօցիալիստական յեղափոխութեան առաջին շրջանում: Իսկ որ չափով այդ տուրքը ինքն վախճան է ստանալու ունեւոր դասակարգի էքսպրօպրիացիայի լայն կիրառումով, այն չափով պետական ծախսերը պիտի ծածկեն պետական դանազան մենաշնորհներից ստացւած եկամուտների մի մասով՝ վերածելով այն պետական եկամուտի:

Բնակատեցային հարցի ասպարեզում.

17. Զգտելով լուծել, մանաւանդ պատերազմի շրջանում սուր կերպով առաջ, բնակարանային հարցը, Խորհրդային Իշխանութիւնը բռնագրաւեց, լիովին էքսպրօպրիացիայի ենթարկեց կապիտալիստական տնտեսների բոլոր տները և յանձնեց նրանց բաղադրային Խորհուրդներին. բաղաժաթիւ բանաւորների քաղաքի ծայրերից մասնաւորէն փոխադրեց և տեղաւորեց բուրժուական տների մէջ. լաւագոյնները շէնքերից յանձնեց բանաւորական կազմակերպութիւններին, այդ շէնքերի ծախսը վերցնելով պետութեան վրայ. ձեռք դարկեց բանաւորների ընտանիքներին կահաւորումով ապահովելու գործին և այլն:

Ռ. Գ. Կ. նպատակն է՝ ընթանալու վերոյիշեալ ուղիով, երբէք չդիպչելով ոչ-կապիտալիստական տնտեսների շահերին, ամբողջ ոյժով ձգտել բարեւաւելու հին բնակարանների հակառուդ

Հայաստանի ու կուսակցական պայքարները, ոչնչացնել անպետք բնակարանները, վերանորոգել հները, կառուցանել նորերը, որոնք համապատասխան լինեն բանւորական մասնաների կեանքի նորագոյն պահանջներին, աշխատաւորներին բնակեցնելու գործը խելացի հիմունքների վրայ գնելով:

Ասխատանքի պաշտպանութեան եւ սօցիալական ապահովութեան ապագահընում.

Պրոլետարիատի զիկատաւորայի հաստատումով առաջին անգամ հասարակութիւն ստեղծւեց լիակատար ձևով իրագործելու սօցիալիստական կուսակցութիւնների ծրագիր-միտքումը աշխատանքի ապահովութեան ապագահընում:

Սորհրդային իշխանութիւնը օրէնսդրական ճանապարհով անցկացրեց և Աշխատանքի Օրէնագրքում հաստատեց հետևեալը.—8 ժամայ բանւորական օր բոլոր աշխատաւորների համար, որպէս բանւորական մաքսիմալ օրը ըստ որում առկաւին 18 տարեկան հասակ չունեցողների և արտադրութեան փաստակար ձեւերում աշխատողների, այլև ստորերկրայ աշխատանք կատարող հանքային բանւորների բանւորական օրը 6 ժամից ոչ աւելի. 42 ժամայ շաբաթական անընդհատ հանգըստութիւն բոլոր աշխատաւորների համար. արգելումն պայմանաժամից գուրս աշխատանքի, իբրև ընդհանուր կանոն. արգելումն օգտակար երիտանների, անչափահասաների աշխատանքով մինչև 16 տարեկան հասակը. արգելումն գիշերայ աշխատանքի և առանձնապէս փաստակար ձեւերի, արգելումն նոյնպէս և պայմանաժամից գուրս աշխատանքի թէ բոլոր կանանց և թէ 19 տարեկան չլրացրած պատանիների համար. ազատումն աշխատանքից կանանց՝ ծննդաբերութիւնից 8 շաբաթ առաջ և 8 շաբաթ յետոյ, պահպանելով այդ ամբողջ ժամանակամիջոցի վարձատրութիւնը, հասցնելով ընդամենը բժշկական և գեղերով ձրի օգնութիւն, տալով բանւորականներին ամեն մի երեք ժամը մանկան կերակրելու համար աւելուցնել կէս ժամ ժամանակ, իսկ կերակրող մայրերին՝ լրացուցիչ նպատակ. հիմնումն աշխատանքի ինսպեկցիայի և առողջապահութեան ինսպեկցիայի, որպիսիք պիտի ընտրեն արհեստակցական միութիւնների կողմից:

Սորհրդային իշխանութիւնը օրէնսդրական կարգով անցկացրել է սօցիալական լիակատար ապահովութիւն ուրիշի աշխատանքը չհանգործող բոլոր աշխատաւորների համար՝ ապահովութիւն թէ ամեն ձեռի աշխատընդունակութիւնը կորցնելուց և թէ՝ առաջին անգամ ամբողջ աշխատելու—գործազուրկութիւնից. այդ ամենը հարկաւ ի հաշիւ վարձողների և պետութեան, ազանովւողների կատարեալ ինքնավարութեամբ և արհեստակցական միութիւնների լայն մասնակցութեամբ:

Դեռ աւելին՝ Սորհրդային իշխանութիւնը որոշ գէպերում աւելի առաջ է անցել, միտքում-ծրագրից և հաստատել է նոյն Աշխատանքի Օրէնագրքում բանւորական կազմակերպութիւնների մասնակցութիւնը վարձելու և արձակելու հարցերի լուծման մէջ. մի ամսւայ արձակուրդ՝ վարձատրութիւնը պահպանելու իրաւունքով այն բոլոր աշխատաւորների համար, որոնք անընդհատ աշխատել են մի տարուց ոչ պակաս. աշխատանքի վարձի պահպան կանոնաւորումն սակագների հիման վրայ, արհեստակցական միութիւնների ձեռքով մշակած. որոշ օրգաններ, այն է՝ դատաւորող բաժանումներ և բանւոր ոյժերի հաշուաւորութիւնը խորհուրդներին և արհեստակցական միութիւններին կից, որոնք պարտաւոր են գործազուրկ բանւորներին աշխատանք տալ:

Սակայն պատերազմից առաջացած ծայրայեղ քայքայումը և համաշխարհային իմպէրիալիզմի գրոհը հարկադրեցին Սորհրդային իշխանութեանը անել հետեւեալ շեղումը. բացառիկ գէպերում թոյլատրել պայմանաժամից գուրս աշխատանքներ, սահմանափակելով նրանք թիւը 50-ով տարւայ ընթացքում. թոյլատրել 14-ից մինչև 16 տարեկան անչափահասներին աշխատել օրական 4 ժամ. ժամանակաւարապէս արձակուրդը մի ամսից կրճատել մինչև 2 շաբաթ. գիշերայ աշխատանքը երկարել մի չէ 7 ժամ. Ռ. Կ. Կ. պէտք է լայն պրօպագանդ մղէ աշխատաւորներին ահաւ մասնակցութիւն հրաւիրելու՝ աշխատանքի պաշտպանութեան համար՝ եռանդով գործադրելիք բոլոր ժիշկների համար, որի համար անհրաժեշտ է.

1) Ուժեղացնել աշխատանքի ինսպեկցիայի կազմակերպութիւնը և լայնացման գործը, ընտրելով ու պատրաստելով այդ նպատակով ահաւ գործիչներ բանւորների շրջանից, տարածելով այն նաև մանր և անային արդիւնաբերութեան վրայ:

2) Աշխատանքի պաշտպանութիւնը տարածել աշխատանքի բոլոր ձեւերի վրայ (չէնքերի վրայ աշխատող բանւորների, ցածրային-շրային արհեստագործի, տնային ծառաների և գիւղատնտեսական բանւորների):

3) Վերջնականապէս ազատել աշխատանքից փոքրահասակներին և իրականացնել անչափահաս պատանիների ժամերի յետադաւ կրճատումը:

Բացի այդ Ռ. Կ. Կ. իրան նպատակ պիտի դնէ հետևեալը.

1) Ցեղազայում, երբ աշխատանքի ընդհանուր արդիւնաւորութիւնը, արտադրողականութիւնը կբարձրանայ, այն ժամանակ բանւորական մաքսիմալ օրը վեց ժամայ դարձնել և վարձատրութեան հաժը թողնել նոյնը այն պայմանով սակայն, որ աշխատաւորները պարտաւոր լինեն այդ երկու ժամը առանց վարձատրութեան գործադրել ծանօթանալու համար արհեստի և արտադրութեան զործադրել ծանօթանալու համար արհեստի և արտադրութեան տեսութեանը, այլև պետութիւնը կառավարելու տեսլ.

նիկան և զինուորական արհեստը գործնականորեն իւրացնելու համար:

2) Աշխատանքի արտադրողականութեան, արդիւնաւէտութեան բարձրացման համար մասնել իրախուսական վարձատրողական սիւսէմ:

Սօցիալական ազանովութեան խնդրում Ռ. Կ. Կ. ձգտում է կազմակերպել պետական լայն օգնութիւն ոչ միայն պատերազմի և տարերային աղէտների զոհերի համար, այլև հասարակական աննօրժու յարաբերութիւնների զոհերին, միեւնոյն ժամանակ մըղում է վճռական պայքար ամեն տեսակ պարագիտիզմի և պարտաբուծութեան դէմ, նպատակ է դնում կրկին աշխատանքի տալ արեղը մասնելու աշխատանքի ճանապարհից շեղած իւրաքանչիւր բանւորի:

Ժողովրդական առողջութեան պաշտպանութեան ասպարէզում.

Ժողովրդական առողջութեան պաշտպանութեան ասպարէզում Ռ. Կ. Կ. իր գործունէութեան հիմքն է համարում՝ ամենից առաջ իրականացնել մի շարք առողջապահական և առողջապահական լայն միջոցներ հիւանդութիւնների զարգացման առաջն առնելու համար: Պրօլետարիատի գիշտատուական արդէն հնարաւորութիւն տւեց իրականացնելու առողջապահական ու բժշկական մի շարք միջոցներ, որոնք անիրագործելի էին բուրժուական հասարակութեան շրջանակում. ինչպէս, օրինակ՝ գեղատների, մասնաւոր խոշոր բուժիչ հաստատութիւնների, կուրորանների ազգայնացումը — պետականացումը, բժշկական բանւորական սլօնի պարտադիր ծառայութիւնը և այլն:

Համապատասխան կերպով Ռ. Կ. Կ. իր մօտաւոր նպատակն է համարում.

1) Վճռական իրականացում առողջապահական լայն միջոցների յանուն աշխատաւորների շահերի. ինչպէս, օրինակ.

ա) բնակեցրած վայրերի առողջացումը (հաշի, ջրի և օդի պաշտպանութիւն).

բ) հասարակական սննդառութիւնը գիտական-առողջապահական հիմունքների վրայ դնելը.

գ) վարակիչ հիւանդութիւնների տարածումն ու զարգացումն հանիսող միջոցների կազմակերպումը.

դ) սանիտարական օրէնքների հրատարակումը:

2) Սօցիալական ախտերի դէմ կռիւ (թոքախտի, վննեռական ախտերի, ալկոհօլիզմի և այլն).

3) Ազանովումն հանրամասնելի, ձրի և մասնազիտական բուժարանական և գեղային օգնութեան:

11

24220